

razumei pesem večernih zvonov, naznanjajočo zemljano božični mir.

Kraj gozda so zapeli kraguljčki. Proti dolini so drčale lepe sani, v njih je sedela gospa. Pred hišo drvarja Ceneta so se ustavile krasne sani in gospa je vstopila v borno drvarjevo bajtico.

„Dober večer, mamica, kako se Vam kaj godi?“ pozdravi vstopivša.

„Hvala, milostljiva gospa, pa ne zamerite, pri nas je vse tako umazano, ravno kar snazim, da bo kočica za jutrajšnji dan malo dostojnejša. Marica, prinesi gospej čeden stol! No, godi se nam za silo že tako dobro, samo Cene...“ in pri teh besedah jej je potok solza zalil izmučene oči, „ta...“

„Kaj pa se je vendar zgodilo, Vaš Cene je vendar dober mož, v kolikor mi je pravil moj soprog takrat, ko je Cene še služil pri nas.“

„Dober mož je pač bil, a ni več, žalibog ni več; odkar so prišli tisti tuji drvarji, ki jim pravijo socialni demokratje, v naše kraje, se je popolnoma izpremenil. Moj Bog, koliko sem že premolila zanj, in Materi božji sem v ta namen vsako soboto darovala eno svečico, pa vse nič ne pomaga. Preje ni pil nobene opojne pijače, sedaj pa nosi vedno steklenico žganjice seboj in dela prav malo. Preje je hodil vsaj za praznike k sv. zakramentom, sedaj se pa iz njih norčuje in niti jutri ne pojde! Kaj naj počnem jaz sama, uboga, slabotna žena, s temi črvički? Preje sva imela še nekaj denarja shranjenega, sedaj pa je napravil dolga in oni žid tam za bregom tirja od naju celo par sto goldinarjev. In vse to pride, kakor pravijo ljudje, od tovarišije s Smrečnikovim Tonetom, ki je delal tri leta v mestu in se tam čisto izpridil. Pravi baje, da je socialni demokrat, in sram me je teh besed, milostljiva gospa, in ljudje celo pravijo, da je Cene tudi že socialni demokrat.“

„Vi ste res dobra žena, prošla bom svojega soproga, morda reši on Vašega moža in s tem celo Vašo družinico.“

„Ne, ne, milostljiva gospa, to ne bo sedaj nič pomagalo. Preje morda že, ali sedaj pa gotovo ne, ker je čisto izpriden. Visoko je čislal Vašega gospoda soproga, ali sedaj zmerja vse Vaše vrste ljudi brez razločka in včeraj je celo dejal, da me je bilo strah: Ti bogatini, te pijavke, ki žejajo po naši krvi in se rogaajo nad našo bedo, tudi če umiramo od lakote; — jaz sem mu pa dejala nato: Ljubi Cene, kaj meniš, da so vsi bogatini tudi srečni, srečni vedno in povsod? Kdo ve, ali si ravno nocoj ne želi ta in oni, da bi menjal z nami? — Tedaj pa je vzrotil in grdo zaklel ter pristavil: Kaj bo meni sreča? Denar je meni sreča, in le take sreče si želim, druge sreče ni. Le povej enemu teh pijavk, naj menjaajo z nami, boš videla, kake obraze ti bodo delali! — Po teh besedah je zaloputnil duri, da se je stresla cela kočica, otroci pa so se spustili v jok; pogledala sem za njim, tam za ogrom ga je čakal Smrečnikov Tone in oba sta zavila potem v krčmo. Moj Bog, ta Tone in pa žganje, ta dva rušita srečo naši družini. Cene sam drugače ni kak izprijen pijanec, milostljiva gospa, nikakor ne, verujte mi, on ima dobro srce, ali žganje in ta nesrečni Tone ga bosta ugonobila, nas in njega.“

Uboga drvarjeva žena ni mogla naprej; vsled ihtenja ji je zastala beseda. Imenitna gospa pa, ki je čula grenko tožbo, je bila vidno ganjena, v njeno plemenito srce je šnila lepa misel:

„Ljuba žena, prenašajte to bolečino radovoljno in udano ter molite za svojega moža, vse bo bolje. Jutri pa pošljite njega in otroke v našo hišo, kjer se vrši božično obdarovanje; ravno zato sem prišla danes k Vam, da povabim Vašo celotno družino; tudi Vi bi lahko prišli, pa najbrže ne morete radi malega Jakeca. Naj pride Vaš mož gotovo!“

„O, milostljiva gospa, kako ste vendar dobri, ali jaz se pa bojim, da ne bom mogla moža pripraviti do tega.“

„Poskusite vse, boste videli, da bo šlo.“

„Ne vem dostojne hvale za Vašo plemenitost, milostljiva gospa; storila bom vse, kolikor mi bo pač mogoče.“

Po prisrčnem „z Bogom“, je sedla gospa na svoje sani, ki so brzo zdrčale po dolini. Bila je vsa vesela svojega, skoroda zagotovljenega uspeha.

Drvarjevo ženo pa je stalo mnogo truda, predno je pridobila moža za svoj namen. Drvar Cene je našel vse polno izgovorov, vendar se je kopčno, dasi zelo nerad, udal, rekoč:

„Že pojdem, pa teh hinavskih pijavk ne pogledam za noben denar; kaj misliš, da mi čez noč pada mrena iz oči, mrena, ki me je prepričavala vedno le o enem, o neki ljubezni, požrtvovalnosti in plemenitosti bogatinov. Kakor eden, takšni so vsi, nobeden ni za las boljši od drugega. Vendar pojdem!“

Po teh besedah se je podal na pot s svojimi otroci. Pot ni bila dolga, vendar se je Cene med potom še obotavljal, ko je zazrl na bližnjem griču gradič, ki se je s posebnim ponosom dvigal v sinje zimsko nebo. Naposled je krenil po hričeku navzgor. Pred gradom je sprejel došle grajski služabnik ter jih peljal v krasno razsvetljeno dvorano, kjer je žarelo nebroj luči na bogato obloženem božičnem drevescu. Pod drevesom pa so stale lične jaslice kot doštosten spomin onega večera, ko so naznanili nebeški angeli rojstvo Večne ljubezni, pojoč: „Slava Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji!“

V ozadju dvorane so se odprla vrata in vstopila sta gospa in njen soprog: pred seboj sta tiščala voziček, v katerem je sedel odrasel deček, očitno pomilovanja vreden bolnik. Drvar Cene pa je stal pri temnem oknu in zrl v speženo odedo z mrkim, sovražnim pogledom. Bilo je namreč zbranih vse polno revežev iz vasi, katere sta povabila nocoj grajski

gospod in gospa. Cene se ni hotel brigati za nobenega, vendar si ni mogel kaj, da ne bi pogledal vstopivših le za hip, četudi s kratkim, sovražnim pogledom.

Kmalu je zadonela ona znana božična: „Tiha noč, sveta noč...“ Cene je bil kakor mrtev za čar svetonočne pesmi, dasiravno so jo peli nedolžni otroci. In nato so se razdelila darila med uboge otroke. Cene pa je vse to gledal, in ni mu šlo v glavo, da ljudje, katerih se je spominjal edino-le v psovkah, obdarujejo otroke revežev. Mrko je gledal pred se, v glavo so mu šinile one besede, ki jih je nekdaž čul od Smrečnikovega Toneta. Tedaj se je zamislil, kakor da se je skregala njegova pamet z besedami Smrečnikovega Toneta, ki je v enomer kvasil nekaj o enakosti, o delitvi premoženja in o raznih drugih rečeh, ki reveža docela omamijo. Iz tega premišljevanja ga je vzdramil nepričakovan prizor: Oni bolnik v vozičku mu je postal naenkrat znan; dozdevalo se mu je, da ga je videl zadnjo pomlad, ko je skakal po gozdu, kakor brhka srna. In to naj bi bil tisti mladi gospodič iz grada? Da, on je bil; nekega dne se je namreč prav občutno prehladil, vsled hude bolezni mu je cela desna stran ohromela, kar mu je vzelo vso moč. In temu bolniku se je zaupno približal drvarjev Tinček, krepek dečko, zagorelih, polnih lic.

„Vstrelj enkrat z mojo puško! Vidiš, kako je lepa, tvoja mamica so mi jo dali“, je dejal drvarjev Tinček bolniku. Ta se je hotel mlo nasmehniti ob spominu na nekdanje dni, a mesto sladkega smehljaja se je mlademu bolniku zakročila okrog višnjevih ustnic bolestna poteza. Njegove steklene oči in voščeni obraz, vse to je ganilo celo Ceneta. In videl je, kako slabotni bolnik dviga slabotno, koščeno roko, da bi vsaj prijel Tinčekovo puško, ali roka mu je omahnila nazaj. Kakor bi se hotel otrestiti dejstev, je Cene v enomer pogledoval skozi okno. Čaroben pogled na širno, biserno ravan, na zvezdnato nebo, katero ožarja lunin čar, in tam ob robu gozda stoji drvarjeva kočica... Ali Cenetova duša je mrtva za ta čar, vse druge misli mu mučijo srce, in vendar pogleduje v enomer skozi okno, da bi pregnal vsako misel. Nehote švigne njegov pogled k bolniku, otroku bogatinov, in po njegovih zdravih otrocih, katerih oči je samo ubog drvar. Oh, sitna misel! Vendar utegne imeti žena prav?... Nekdo ga je nalahno potipal po rami. Bila je ona gospa, ki je včeraj obiskala ubogo drvarjevo družino ter jo povabila na božičnico. Opazovala je njegove kretnje, spoznala njegovo zadrego in takoj je vedela vse, kaj se godi v Cenetovi duši.

„Vesele božične praznike, ljubi Cene, pogledjte radost v očeh Vaših malih!... In moje dete?...“

In Cene je gledal mrko, ker je skalilo žganje njegov pogled, vendar se je zbral in poslušal, kakor v strahu gospo, ki je nadaljevala:

„Ljubi Cene, ubogi delavec ste, drvar, in Vaš kruhi je grenek, poslušajte samo eno vprašanje!“ in pri tem ga je pogledala z globokim pogledom, ki je naznanjal veliko žalost in bol. — „Povejte, ali bi menjali z nami?... Ali hočete našo srečo?...“

Pri teh besedah je orjaška drvarjeva postava zatrepetala kakor šibko otrokovo telesce. V pretrganih besedah je dejal ves solzen:

„Milostljiva gospa... isto je rekla moja žena... odpustite... jaz... jaz...“ in poljubil je roko plemenite gospe med solzami kesanja in nadaljeval ihtite: „jaz... se hočem spokoriti, popoblašati... Nočem biti več socialni demokrat...“

Ko je videl soprog plemenite gospe ta prizor, se je vidno razveselil nad njenim uspehom. Ljubeč pogled soproga jej je bil v plačilo.

Otroci so zapeli zopet ono lepo božično pesem: „Tiha noč, sveta noč...“ In z otroci so peli tudi odrasli, pa tudi — Cene, ki ga je ta večer osrečil, Cene, v čegar srce je prišel sveti božični mir. In nato se je poslovil s hvaležno besedo od plemenite gospe. Slovo je bilo prisrčno, a še prisrčnejši je bil sprejem doma: uboga drvarjeva žena je bila popolnoma očarana. Na Sveti dan, zgodaj v jutru, je klečal drvar Cene pred spovednico. Mimo njega so hodili ljudje, srečni in nesrečni, ter se spogledovali...

Mir ljudem na zemlji!... so peli svetonočni zvonovi. Da, sveti mir se je naselil v drvarjevi kočici in z mirom vsa sreča.

Kako delajo nasprotniki kat. cerkve.

Spovedna molčečnost. Kakor smo opisali pred kratkim v „Slov. Gospodaru“ nakane Judov zoper katoliško cerkev, res delajo na vse kriplje, da bi nji in duhovnom spodkopali ugled in s tem upliv. Seve skrbno iščejo tudi slučaja, da bi bil katoliški spovednik (ker drugačnih itak ni) prekršil spovedno molčečnost, ki je stebel četrtega, za pošteno krščansko življenje prekoristnega zakramenta. Verski sovražniki so vtihotapili celo v krščanski besednjak o cerkvenih zadevah, da je bil leta 1700 v Toulouse na Francoskem k smrti obsojen župnik Chaudard iz Croix Daurade, češ, da je izdal s strahopetnim vedenjem nekega morileca, ubijaleca... — Pa glej! Sedanjí župnik v istem kraju, opozorjen na to trditve, celemu svetu zabrusi v obraz, da l. 1700. v Croix Daurade niti cerkve ni bilo, še manj pa župnije, torej tudi ne kakega župnika Chaudard-a. So namreč po nekoč cerkve, pa tudi mlajše župnije, še-le iz novjših časov; pri nas n. pr. posebno od vladarja Jožefa II. sem, ali celo iz najnovejše dobe, recimo Bočna, Planinski trg, St. Ožbald, Sv. Peter pri Radgoni itd. Pa nikar ne mislite, da bodo popravili „učenjaki“ to gorostasno krivico, ali naši liberalni listi (ki

„nimajo nič zoper vero“) to razkritje razodeli, oziroma priobčili!

Zoper katoliško cerkev čituti res kaj iznajdljivo porabijo vse, kar le morejo. Na nekem dunajskem pokopališču se je na vernih duš dan prehladila vdova, žalujoča ob grobu moža in deteta, ter nekoliko obolela. Kaj mislite, nad koga se je spravil judovski šmok v svojih listih? Čujte in strmite: nad „klerikalizem“, to je nad katoliško cerkev in njene praznike. — Nikoli pa ne odvrčajo isti listi ljudi od krčm, plesov, balov in veselje, kjer je že na stotisoče ljudi našlo svoj telesni in dušni prerani konec. — Za svoj „kšeft“ pa prav dobro izrabljajo isti ljudje katoliške praznike: najdebelejši so njih ceniki o Božiču, Veliki noči in Binkošti; z njimi nadlegujejo pred vsem katoličane, celo duhovnike, menihe in nune. To je seveda drugače: za njihov žep so naši prazniki tudi kaj vredni!

Le eno češčenomarijo.

Prekucija je razsajala po nesrečni francoski deželi; lepa dežela je bila v kratkem času pustota in gnjusoba razdejanja. Nesramnost in hudobija je kraljevala povsod brez ovire, vsakateri človeške strasti so se pasle po večjih in manjših mestih. Kdor je bil še pravičen in dobrega srca, je ali zbežal, ali pa pod gilotino umrl. Sto in sto najboljših francoskih sinov, zlasti pa veliko duhovnov, je bilo umorjenih zaradi vere in zaradi pravice.

Najhuje so razsajali prekucuh v Parizu, središču vse prekucije in ognjišču vse krivice. Dan na dan, uro za uro, so drdrali po cestah strašni vozovi, ki so prepeljavali na morišče uboge žrtve razdivjane besnosti.

To grozno vožnjo so vselej spremljale divje množice, mestna druhal pariška, moški in ženske, izvržek ljudstva; ti so spremljevali nesrečne obsojence in jih še po poti zaničevali ter zasramovali.

Med njimi se je najbolj divje in najgrše obnašala Georgina Tirof, ženska srednje starosti. Ta je bila vselej na morišču, dajala je ubogim žrtvam najgrša imena, jim s pestjo žugala, obračala proti njim oči ter jih grozovito preklinjala. Nekega dne leta 1794. so peljali mašnika Jakoba Ravtoka na morišče. Razume se, da je bila tudi tukaj Georgina Tirof, ki je mašnika prav posebno čutila. Blato je metala vanj, ga zasramovala in vpila nad njim kakor obsedena, ter je bila bolj podobna nori, kakor pa pametni ženski.

„Ti grdoba!“ vpije zopet Georgina. „Naj bi vendar hitreje vozili, da bi bil že kmalu ob življenje! Vsaka minuta, kolikor dalje živiš, je krivica, je sramota svetlu!“

Jakob nič ne odgovori, ampak kleči na vozu in moli prav goreče.

„Molči“, pravi ženska, „ne upa si odpreti ust.“ Mašnik se obrne s plemenitim, bledim obličjem proti Georgini, jo resnobno pogleda in ji reče z milim glasom: „Žena, prosim te, moli eno češčenomarijo za-me, da najdem milost pred božjim obličjem, pred katerim bom kmalu stal.“

„Ho-ho-ho!“ se smeji Georgina. „Jaz eno češčenomarijo za-te? Nori, od strahu se ne zaveda. O strahopetec, strahopetec!“

„Še enkrat te prosim za eno češčenomarijo“, odgovori mašnik mirno besni ženski. Oko mu je bilo pa tako milo svetlo, njegovo obličje tako veličastno, da je Georgino pretresel mrz. Ravno ga je hotela zopet zasramovati, pa ni mogla več govoriti, besno je gledala v mašnika, klečečega, ki je ravno vzdignil obe roki proti nebu. Georgina je čutila v dnu svojega srca, da mašnik moli za-njo, za neverno, grozovito žensko, ki je teptala z nogami vsak človeški čut. In kar že dolgo ni čutila, sramovala se je sama sebe in pred ljudmi. Zato ni nič govorila do morilnega odra, čemur se je čudila spremljajoča druhal.

Pridejo na morišče. Oster nož v gilotini se sve-ti v solncu, rabeljni si pripravljajo, kar jim je potrebno. Častljivo, mirno stopi mašnik na morilni oder, poklekne ter očitno in prisrčno prosi Boga pomoči v poslednji uri. Potem reče, da odpusti vsem, ki so mu storili krivico in mu jo še delajo ter prosi zanj božjega usmiljenja. Rabeljna priganjata. Mašnik ostane, se ozre še enkrat po ljudstvu, kakor napol spremenjen, ter išče Georgine Tirotove. Poslednjič jo ugleda. Ni bila kakor sicer v prvi vrsti, ampak bolj zadaj se je ustavila. Njeno obličje je bilo čudno.

„Eno češčenomarijo za-me“, prosi Jakob še enkrat, „eno samo češčenomarijo!“ Tako prisrčna, tako ginljiva je bila ta prošnja, da Georgina, ki jo je divjost že na potu k morilnemu odru nekoliko popustila, se ji ne more več ustavljati. Nevidna roka jo žene dalje, dalje k stopnicam pri morilnem odru. Tukaj poklekne, razprostre roki in moli z močnim glasom češčenomarijo, še predno je bilo mogoče druhali, ji to zabraniti.

Veseli smehljaj se vidi na obrazu duhovnikovem, ko je ravno položil svojo glavo na kladlo.

„Prosi za nas grešnike zdaj in na našo smrtno uro amen“, zavpije Georgina, ravno konča svojo molitev, ko nož v gilotini pada na zatilnik mašniku in mu odseka glavo.

Georgina Tirotova zakriči kakor nora, ko ugleda sikati mašnikovo kri. Kar poskoči, pomoči ruto v gorko kri in mirno odide.

Odslej ni bilo videti več Georgine Tirotove na morišču. Večidel je bila zaprta in je prišla k ljudem le, kadar je potrebovala živeža. Po prekuciji pa je postala prav goreča katoličanka in jo je bilo videti povsod, kjerkoli je delovala krščanska ljubezen. Umrli je kot resnično pobožna, in vse to je storila le ena češčenomarija.

„B.“